

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 8 fl. 50 cr., 8 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 8 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 8 luni 8 fl.

 Pentru abonamente și inserțiuni să se adresa la
Administrația tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sunt să se adresa la:
redacția „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Episole nefranțate se refuză. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSETIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
16 cr. rândul cu litere garmon — și timbru de 30 cr. pentru
șe-o carte publicare.

Maghiarisarea pe căi noi.

Cu nimica nu se poate caracteriza mai potrivit politica internă a Ungariei, ca cu proverbul român: „Satul arde și baba”

Încă sunt la ordinea dilei urmările cele mai naturale ale procesului dela Nyiregyháza pentru cari a trebuit să se publice statariul în unele părți ale Ungariei. Iriția poporului unguresc asupra jidaniilor se manifestă și de către prin fapte turbulente. Din cauza aternării insigniilor cu inscripția după, ungurească și croată, s-a resculat întreagă Croația, încât a trebuit se recurgă coroana la mijloace estreme. Legile mai proaspete pentru instrucție publică țin naționalitățile în nedumeriri. Conștiința că suntem proscrisi în patria noastră proprie ni se improaspătă, apărând în toată diua prin nouă neîndrepătări. Legislativa prin aducerea de legi asupratoare, viața de toate dilele prin aplicarea acelora în administrație și scoale, ne văstesc cruda realitate. Si toate acestea nu ajung. Ca și când cerul Ungariei ar fi cel mai senin, diariul guvernamental „Nemzet“ vine cu nouă planuri de maghiarisare.

E curios a vedea o astfel de desvoltare a lucrurilor. Si curiositatea crește în măsura, cu care trebuie începe să se îngroașă. După cum am amintit în Nr. trecut al foaiei noastre un membru al justiției unguresci și colaborator principal al organului guvernamental actual pășește cu noul plan de maghiarisare. Nu vom desconsidera nici poziția lui ca membru în corpul justiției și nici împregiurarea, că el scrie în diariul guvernului și sub scutul lui, a guvernului pe a căruia steag este scris: *Sfârmarea naționalităților*.

Eminența această programă și tot odată unică în felul ei, intocmai ca și domnul Gustav Bekscs. Domnia sa în Nr. 224. al diariului „Nemzet“ din 15 August a. c. dice între altele:

„Ce urmărim noi prin maghiarisare? Voim că fructările Ungariei gramaticale se coincidă cu cele ale Ungariei geografice? Sau ne mărginim numai la întărirea noastră și dorința noastră e, că fiecare factor de stat și social în Ungaria se fie maghiar; să fie maghiară inteligență, literatură, cultura, avere, — după cum și sunt ele în mare măsură? Tot ce va fi și strălucind din întunecata massă a naționalităților să fie luminat de rădăcina geniului maghiar. Să fie maghiară industria, maghiar comerțul, maghiară limba societății culte în toate punctele țării.

„Si pentru aceasta abdicem dela maghiarisarea maselor crude. Massa poate rămâne massă moartă, care aruncă negre pete pe contul cultural al Ungariei, o materie, care nu conduce firul electric al culturii maghiare, val, preste care nu poate trece maghiarisarea.

„În adevăr chiar și cei ce merg în maghiarism până la șovinism și cari nu se spară ca mine nici de mijloacele cele mai estreme, și acestia țin de perdute pentru cauza maghiară masurile naționalităților, pre acele masse, cari compun un întreg compact, ocupă mult teritoriu, cari nu sunt o insulă numai, ci cari formează un adevărat contingent în marea limbii maghiare.

„Din aceste privințe, cărora se închină eminențul meu amic Bela Grünwald, maghiarisarea se poate executa în cele 30 de jurisdicții, în care elementul maghiar compune majoritatea absolută. Se poate incorpora cu totul și germanismul, care în Ungaria numai în un singur comitat, în comitatul Șopronului este în majoritate. (Din 81,370 de locuitori 12,999 sunt maghiari, 463 slovaci și 54,957 germani.) Sub noțiunea de incorporare înțelegem absoluta și generala insușire a limbii maghiare. Si în alte locuri, în Transilvania chiar în compărare cu celealte naționalități, cu puține excepții, germanismul față cu maghiarismul este în minoritate. Si apoi cu excepția sasului, germanul preste tot locul este aliatul seminței maghiare. Toate celealte jurisdicții, în cari marea majoritatea și din slovaci, români etc. sau mai bine dicând, în cari ei compună aproape totalitatea locuitorilor, aceleia pun pedecli maghiarări. Arva, Lipto, Neutra, Turócz și Sol sunt teritoriul unde domnește exclusiv limba slovacă. În cel dintâi locuiesc numai 355 de maghiari față cu 75901 slovaci, în al doilea 1,438 maghiari și 67,554 de slovaci, în al treilea 54564 maghiari și 263644 slovaci, în al patrulea 2576 maghiari și 222786 de slovaci, în al cincilea 1066 maghiari și 33951 slovaci, în fine în al șaselea 2669 maghiari și 92863 slovaci. Asemenea și comitatul Șaroș încă e o fortăreață puternică a limbii slovace, față cu 4222 maghiari și 116000 de slovaci.

„De sub slovacism se poate elibera comitatul Barș, căci acolo 41,848 de maghiari și 16,834 de nemți stau față în față cu 78,873 de slovaci, asemenea și comitatul Pojoni, unde 108,918 maghiari și 54,370 de germani stau în față a 133,580 de slovaci, tot așa și în comitatul Zemplin cu 118,524 de maghiari, 12,971 de germani și numai 101,000 de slovaci. Nici în comitatul Ung nu se pot susține cei 37,000 de slovaci față cu 39,000 de maghiari.

Comitatul Abaúj, Gömör, Borsod aparțin în mare parte maghiarismului. În comitatul Sepuș (Zips) elementul german preponderant este anteluptătorul maghiarismului printre elementul slovac.

„Chiar și după computul șoviniștilor trebuie se abdicează cărăda maghiarisarea de 7 jurisdicții. Pe acestia nu-i mai putem răpi dela gramatica slovacă.

„Asemenea greutăți ne pune în cale valachismul în Transilvania, între Mureș, Tisa și Dunăre. În comitatul Alba-inf. cei 25,000(!?) de maghiari nu sunt pe cei 135,000 de valachi.

„În comitatul Hunedoarei influenței de 12,000 (!?) de maghiari i se opun 217,000 de români. Față cu 146,000 de români din comitatul Solnok-Doboca 31,000 (!?) de maghiari sunt impotenți. Cei 289,000 de români din Caras-Severin pun pedeclă nestrăbătută maghiarismului, căci numai 7000 (poate cu jidovi și cu renegăti cu tot Red. T. R.) de maghiari pătesc pune în față acestora.

(Va urma)

Revista politică.

Sibiu, în 31 August.

Mișcările din Croația întunecă pe cele antisemite din Ungaria. Cum că există însă aceste din urmă, cetim mereu în toate dilele. Vina este a agitatorilor plătiți; mirare numai că de atâtă timp, decând Ungaria este agitată de mișcările antisemite și organele respective nu pot constata bater, cine plătesc pe agitatori.

În Galicia, anume în Cracovia și în Viena se serbează azi aniversarea de două sute de ani de când Viena a fost mărturită de asediul turcesc prin o evaziune combinată cu ajutorul trupelor nemțesci și polone.

Scirea despre luptele în Erțegovina este demință de „Ung. Post.”

„N. fr. Presse“ afirmă, că dela Berlin i s'a constatat scirea despre negoțiile dela Gastein între Brătianu și Bismarck. „După asigurările ce leam din isvorul cel mai bun, scrie corespondentul, lui „N. fr. Pr.“ dela Berlin, intimidarea între România și Germania se poate considera ca și încheiată. Arangamente scripturistice se vede că până acum nu sunt; prin explicații verbale însă s'au luat în considerare definitiv toate eventualitățile politice europene, în care ar veni să se consideră atitudinea României. Precum s'a pretins la timpul său, când Italia s'a alăturat largă Germania, o regulare loială a acelei dintăi cu Austro-Ungaria și acestei regulări i s'a dat expresiune prin călătoria parechii regale italiene.

FOITA.

Cristian Waldo

san

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franceză de E. B.)

(Urmare).

Dară bărbatul acesta tiner avea o maică și o logodnică. Vre-o cătiva ani de ocupație lucrativă aveau să-l puie în stare a se căsători cu una și a scoate din séracie pe ceealaltă. El rămase dară aci, ferecat de acest cadavru; necurmat galvanizat prin ajutoarele artei sale, și când devotat operei sale, când sdrobit de osteneala și de degust, el uneori nu scia dacă să dorească vindecarea sau moarte bolnavului său. Junele acesta avea inimă blândă și instințe naive. Atingerea neconținută cu un ateist îl vătăma, și el navea dreptul a apăra credința sa; contradicerea irita pe bolnav. El era sociabil și vesel: bolnavul era sarbă și misantrop cu obiceiul seu de batjocură aspră și cinică.

Până ce baronul dormea, festivitatea de noapte înainta. Sgomotul petardelor, muzica, urletul câinilor fugindu, deșteptăți în grăjdul lor prin troișoala cailor, ce se prindeau la trăsuri, risetele

doamnelor prin coridoare, luminile retăcitoare pe lac, toate ce se petreceau în jurul odăiei celei mute și triste, unde zacea baronul nemîșcat și livid, făcea pe tinerul bărbat să simtă singurătatea și sclavagiu său. În vremea aceea, și contesa de Elveda conspira cu ambasadorul Rusiei în contra naționii Svediei, precând verii și cusrui baronului privilegheau la ușa odăiei sale, dicându-și unii altora:

— El va veni, el nu va veni. El este mai bolnav, decât însuși mărturisesc; el se află mai rău decât credem.

Cum să se afle adevărul? Servitorii foarte devotați voinței absolute a unui stăpân, care plătea bine și pedepsea tot așa (să știe, că în Suedia servitorii stau încă sub regimul betelor) răspundeau neclintiți la întrebările, că dl baron nu s'a aflat nici când mai bine; încât pentru medic, baronul îl făcuse, de când l'a luat la sine, să-și dea parola să de onoare a nu spune nimic de greutatea morbului său.

S'a văzut că pentru a motiva desele sale disparații în mijlocul festivităților ce el însuși le dădea, baronul poruncise odată pentru totdeauna, a se lua pretecstul de numeroase afaceri importante. Si era un grăunte de adevăr în procedura aceasta; baronul se ocupă până în detaliuri minuțioase de intrigă politice și afară de aceasta, afacerile sale particulare erau încărcate de cestioni litigoase

neconținut produse prin toanele și pretensiunile sale despoticice. De astă dată, afară de motivele de agitație, o turburare stranie încă nehotărătită, dar mult mai funestă sănătății sale, decât toate la care era dedat, intrase în spiritul său. Bănueli uitate, temeri atipice se deșteptaseră dela balul din seara premergătoare și și mai mult dela reprezentarea burattinilor. Dintr-însa a rezultat una din nervositățile acele, cari îi contrăgeau, gura într'o latură, precând unul din ochii săi chioreea considerabil. De oare ce el era foarte van de frumusețea feței sale vestedite, dar nobile și regulate, mai cu seamă într'o vreme, când găndeau la o căsătorie, el se ascundeau căt se simțea așa contractat și se îngrijea a grăbi sfîrșitul crizei.

Așa, căt se deșteptase din somn, grigea lui cea dintâi a fost, a se privi într'o oglindă ce era largă el. Multămit a se vedea earashi în starea sa naturală, el dise cătră medic:

— Bine că a mai trecut una! Mi se pare că am dormit bine. Visat-am, doctore?

— Nu, respunse acesta, turburat de minciuna ce tocmai rostise.

— Dta nu dici aceasta franc, replică baronul. Ei bine, decumva vorbesc tare, să se noteze și se mi se raporteze esact; dta scii că așa doresc.

— Dta n'ai vorbit, decât cuvinte fără legătură și fără înțeles ce n'au tradat nici o idee dominantă.

liene la Viena, aşa și acum la alăturarea României a trebuit să premeargă o pace politică din partea acestei din urmă cu Austria. Dacă acum raportul cel nou al României față cu cele două puteri imperiale se dice că este analog cu cel al Italiei, atunci pentru judecarea raportului este de însemnatate deciștoare o impregurare, care, ni se asigură din partea cea mai bună, că este autentică. Convențiunea cu Italia are adecație caracterul unei alianțe de pace pronunciate, fiindcă deosebesce foarte tare între atac și apărare. Pentru casul, că resboii s'ar purta din partea unuia sau din partea duor contrahenți pentru scopuri ofensive, ambii ceilalți sunt datori a da curs. *Casus foederis*, înseă întră numai atunci pentru toți în valoare, dacă unul din aliați este atacat de una sau de mai multe puteri. Pe aceeași basă s'a sevărit și alăturarea României, ceea ce întăresce esențial în toate impregurările situaționea cea pacinică.

Comentând sgomotul că d. I. Brăteanu ar fi promis la Viena și la Gastein neutralitatea României în cas de un conflict între Austria și Rusia, „Naționalul” observă că România va face prin aceasta Austriei și Germaniei același serviciu ca și când s'ar fi încheiat între dărurile o alianță formală.

„Le Journal des Debats” găsește că e greu de explicat pentru ce România se apropie de Germania, care a esclus-o de la conferința din Londra. E probabil că România va primi compensări în regularea navigării Dunării.

„Le Journal des Debats” regretă neprevederea Europeană, care credând a regula la Londra în luna lui Martie trecut o simplă cestiune de navigație, a dat mijloace de acțiune diplomației austriace.

Din Croația.

Din țeară aceasta scirile ce vin sunt din di în di tot mai serioase. Escesele în strădele cetăței Agramului se repetă. Miliția asupra cărei mulțimea aruncă cu petri, face întrebunțare de arme. Din afară de cetatea Agramului se anunță din nou ciocniri între gendarmerie și țărani. Ceață din urmă, se dice, că sunt bine înarmați, prin urmare și în stare de a resista mai bine gendarmeriei și trupelor, decât plebea din cetate. Restabilirea insigniilor cu inscripție în două limbi dă de opoziție, iar întrebunțarea puterii armate, în loc de a sfîrși turburările opoziționale, le atâtă și le face intensive. Generalul Ramberg se află înaintea unei probleme pentru a cărei deslegare se cere energie mare, însotită de precauție și prudență politică. Se vorbesce că proclamația publicată cu ocazia intrării sale în funcția de comisar regesc, ar fi esit din condeul ministrului president Tisza. Aceasta, „se vorbesce”, este caracteristic și nu contribue de loc la mulcomirea spiritelor agitate și întărite din Croația.

Și ministrul Tisza se vede că a început a cunoaște situaționea creată de energia sa. De aceea au început a-și cerca norocul pe calea împăciuiri. Densul a chemat la Budapesta pe mai mulți conducători din partida națională croată, plus pe banul demisionat, pe contele Peiacevici, spre a confira și cu densii. Numai dacă chemații ar și asculta glasul lui Tisza și dacă în sfîrșit s'ar putea afila vre-o cale de a aduce lucrurile eară în stare normală.

— Dar aşa doftorile date au efect bun. Medicul care ţi-a precedat aici mi-a spus visurile mele. Ele erau bizare, grozave! Acuma par că n'am decât visuri neînsemnante.

— Nu ţi-le poți aminti, domnule baron? Nu esti mai puțin obosit ca mai nainte, când te deschepsti?

— Nu, nu pot să spui.

— Dară o să fie.

— Să dea Dumnezeu! Acum lasă-mă, doctorute și te culcă. Dacă voi avea trebuință de dta o să trimitem să te scoale; par că așa mai dormi. Trimită-mi pe cămărierul meu; voesc să cercă să pună în pat.

— Medicul, care m'a precedat aici, iși dice tinerul doctor retrăgându-se, a audat prea multe și a spus prea multe. Baronul a aflat-o și s'a măriat; medicul a fos persecutat, silit să se esilă... O lectie pentru mine.

Intr'acea Cristian găsise pe dl Goefle în Stolborg. Doctorul în drepturi triumfa. El sparse lăcatul unui dulap mare din odaia păzitorului și găsise haine femeiesc de un luchs indeștul de mare.

— Aceasta, dice el către Cristian, este de bună samă un rest uitat sau conservat evlavios de Sten-

Dela Agram se telegrafează la „P. Ll.” pe larg decursul esceselor din dilele premergătoare, precum și actele autoritaților locale, prin care acestea au cercat să domolească spiritele poporației. Succesul, sau mai bine nesuccesul acestor actelor, ca și al întrevenirei cu brațul înarmat, este deja cunoscut. Cu toate acestea, din telegrama cea lungă a lui „P. Ll.” se vede, că comisariul regesc baronul de Ramberg este foarte necăjit asupra autoritaților civile din Agram. Când în 9 Septembrie n. magistratul cu primariul său în frunte s'a prezentat înaintea comisariului spre a-și face reverență, acesta i-a primit foarte disgrățios. Generalul Ramberg se vede, că presupune a fi și magistratul impreună vinovat la escesele din străde. El, generalul, a amenințat cu măsurile cele mai riguroase. A amenințat că în fiecare casă va incuvița căte de ce soldați și că eventual va face întrebunțare și de tunuri contra cetății. Limbagiul acesta a causat cu atât mai mare consternare, cu cât generalul este cunoscut de om foarte domol și binevoitoriu, și cu cât de altă parte este cunoscut, că magistratul și reprezentanța comună din Agram face tot, numai ca se domolească spiritele și se impedește escesele. Reprezentanța comună, în fața situaționei celei serioase, s'a declarat Dumineacă în permanență și a emis următoarea proclamație:

Iubiti concetățeni! Timpul este atât de serios, fie care locuitorii al cetăței acestia este chemat să lucreze din toate puterile pentru restaurarea linisicei și ordinei atât de greu turburate și pentru delăturarea dela frumoasa și mult iubită noastră cetate a Agramului consecințele nefericite, cari ar putea urma, dacă nu se reinvoară linisica și ordinea. Reprezentanța cetății, care a fost cu voi totdeauna, la bine și la rău, păsesce înaintea voastră și ve roagă din toată inimă, și provocânduse la iubirea voastră de patrie, ve pune la inimă, ca fie care cetățean al cetății acesteia să se nisuească să lucreze în sfera sa, ca linistea și ordinea să nu se mai turbure. Noi, pe care ne-am onorat cu increderea voastră, sperăm că veți asculta rugarea noastră, care vine die adincul inimii. Dat în ședință din 9 Septembrie 1883. Reprezentanța cetății.

Primariul a publicat un alt ordin adresat tuturor locuitorilor din Agram. Primariul după ce este primă părere de rău că se repetă grămadirile de popor în stade și în piațe, măcar că acestea sunt opriate, spune că la însărcinarea din partea comisariului regesc, aduce la cunoștința locuitorilor următoarele:

1. În străde și în piațe, unde s'ar preumbla sau s'ar grupă multime, înainte de ce infanteria sau cavaleria începe să imprăștia cu putere armată pe oameni, trupa respectivă va da trei semnale cu scop, ca cetățenii cei linisici și pacinici, care umblă în trebile lor, să fie avisați, că trupa respectivă începe să curățe strădele cu arma.

2. După signalul al treilea trupa va curățe strada sau piața cu arme. Fie care va avea a-și ascrije sieși, dacă și-ar perde sănătatea sau viața. Provocă dar pe toți locuitorii cetății Agramului, în interesul lor propriu, să nu se preumbla pe străde și în piațe. Fie cine, care se întresează de binele și de onoarea cetății Agramului se contribue cu influența sa, să împedea umbletele și grămadirile de oameni în piațe și în străde.

În a treia publicație se opresce cetățenilor a pușca în cetate; iar șiarul „Pozor” într-un articol sărăitoriu roagă poporaționea a se reține dela ori ce faptă care ar păța viteja croaților.

După „P. Ll.” în Croația cenzura preventivă încă nu este introdusă, însă se vorbesce

că curțile de jurați, pentru delictele de presă, vor fi suspendate. Același, întră telegramă din 10 Septembrie n. spune că în Agram e linisecă. În piață Ielacici mai campează numai o companie de infanterie, husarii însă au dispărut din strădele cetății cu totul. Cetățenii fac tot ce e posibil pentru susținerea ordinei. Comisariul regesc a avisat pe deputatul David Starcevici și pe advocatul din Sissec Tuscan, se părăsesc cetatea în șase ore, căci altcum vor fi dați afară în toată forma.

Din Zagoria se audă, că opera pacificării progresă, din contra din frunțarie vin sciri cari nelinivesc. Dela Iacobovăț a telegrafat în 10 Septembrie n. institutorul de acolo, Rescovit, la „Narodne Novine”: Insurgenții au nimicit în noaptea trecută și au prădat tot ce am avut și au mai omorit și pe mama mea. Eu cu muierea și copilul meu am scăpat numai cu viață.

Și în apropierea Agramului a început a ferbe între țărani. În Stenieve și Brabet preoții sunt amenințați cu moarte. Poporul î-a insultat că sunt maghiaroni și au cerut estradarea insigniilor. În Samobor au cerut poporul drepturile cele vechi ale Croației.

Pe lângă guvernul provincial s'a instituit un birou de translatori pentru traducerea acestor acte în germană, care bar. Ramberg are să le subsemneze, și nu le înțelege tocmai bine.

Biroul de corespondență din Budapesta asigură, că Marți în palatul ministrului president Tisza între 5 și 6 ore, a avut loc o conferință cu bărbații cheamăți din partidele croate. Conferința însă, după spusă biroului, a fost numai cerere de informații despre situațione și un fel de prelegere din partea ministrului president Tisza, prin care îi învață acesta pe croați să cumpănească bine situaționea și să facă tot ce pot pentru a se putea deslega pacinice cestiunea. Croații, dice biroul, au promis.

Se credem?

„D. Ztg” de Marți după ameați scrie că Croații cheamăți la conferință au refuzat a merge la Budapesta și că prin aceasta au arătat, că sunt hotărîți a respinge ori ce compromis și în sfîrșit a lăsa curs liber luptei până la cele mai extreme consecințe.

De altă parte „N. fr. Presse” scriind despre afacerea din Croația, dice, că în situaționea cea serioasă din Croația, unicul element înveselitoriu sunt scirile oficiale din Agram, care vin peste Budapesta în publicitate. În strădele Agramului, dice „N. fr. Presse” mai departe, se pușcă și „Ungar. Corresp.”, plântuțaaceasta, care înfloresc în secret și care trăiesc din reclamele biroului de corespondență, telegrafează: „Turburările din urmă n'au caracter revoluționar și sunt provocate numai de îndrăsneala cea nemărginită a plebei de pe străde.” Două oare mai târziu, aceeași posnașă, a uitat de scirea de mai nainte din Agram, și așa cetim că este dovedit, că scandalul de altăieri le-au provocat agitatorii străini, împărțind bani și întăritând prin gesturi. Întracerea ori cât de comice ar fi scirile oficiale, situaționea din Croația nu este nici decum glumeață, ci foarte serioasă, ba ea să aprofundă într'o perplesitate amară nu numai pentru cabinetul lui Tisza, ci pentru Ungaria. „N. fr. Presse” împuță mai departe că administrația din Croația a fost asiatică. Cât de serios cugetă oameii din ștările guvernului austriac despre impregurările din Croația, se vede dintr-o publicație a locuitorului din invecinata Stirie. Locuitorul amenință cu măsurile

— La dracu! replică dl Goefle; eu nu mai sunt dispus a rumega istoriile din trecut! Eu am poftă să rid și să alerg.

La lucru Cristiane, la lucru și lasă ideile cele triste pe mâne! Aid, ceară rochia aceasta poloneză; ea este minunată! De-ți vor intra numai umerii, restul merge de sine.

— Nu cred, dice Cristian, băgându-și mâna într'unul din buzunarele rochiei; dară vezi ce mâna mică a avut de a încăpuț aici!

— Ei bine, ca și dta, cum se pare.

— Da, dară eu nu mi-o mai pot scoate... Stai! o! un bilet!

— Se vedem, să vedem! exclamă doctorul în drepturi; trebuie că este un ce curios.

— Nu, dice Cristian, n'avem să-l cetim.

— De ce nu?

— Nu sciu, dară aceasta samână a profanațiene.

— În casul acesta, eu aș comite multe profanaținni; eu, a cărui chemare este a scormoni prin archivele secrete a le familiilor.

Dl Goefle luă biletul îngălbinit și cetea ceea ce urmează:

— Mult iubita mea Hilda, eu sosesc la Stockholm și găsesc acolo pe contele Rosenstein. N'am doară

cele mai represive, dacă cumva să importă turbările din Croația și în Stiria.

Cetind cele mai sus după diarele din Viena vom înțelege și vom apreția mai bine telegrama următoare, publicată în 11 Septembrie n. de biroul de corespondență din Budapesta: „Din frunzări vin sciri foarte serioase; detajurile lipsesc încă. Satele dintre Glina și Petrinia sunt revoltate pe față, îndreptându-se revoluționea contra clasei avute. Miliție multă a plecat într'acolo.“

Se dice că s-au sistat execuțiunile de dare.

Din Bucovina.

Câmpulung, 8 Septembrie 1883.

Când ne laudă străinii, atunci scim, că ne purtăm rău; când ne mustră, suntem siguri, că afacerile noastre au apucat cursul cuvenit. Și n'ai socotă, cine s'a apucat a ne mustra și a ne lăuda aici în țeară! Jidăimea vrea să fie dascălul nostru. Ea are în Cernăuți două trei gazete și într'acele își face de cap. Acum n'au ce face, și au prins a înegri gimnasiul din Suceava. Greul speselor la gimnasiul acela îl poartă fondul religionar împreună cu tergul Sucevei. E deci prea natural, ca să se introducă acolo măcar paralelismul, cum a prins a se introduce. Nu, evreilor nici aceasta nu le vine la cale, ei ar voi, ca în gimnasiul acela nici un sunet românesc să nu se audă.

Dară din întemplieră machinațiunile evreesci nu se potrivesc cu legile statului și cu simțul de dreptate al împăratului.

Cum se vede, evrei din ce în ce încep a fi și aici în țeară tot mai arroganți, am dorî însă, ca să nu vină timpul, ca aragonța lor să le deie pe nas.

Când stăm să ne urdăm o reuniune de cultură, ei ne descriu îndată, ca cum am gravita la România. Acum sucevenii au luat inițiativa pentru înființarea societății „Scoala română“ cu scopul de a sprințini în studii studenți sărmăni, și societatea nu-i încă nici înființată și ei sciu acum de densa multe de toate. Dacă vor măna ei tot așa, suntem bucuroși să vedem, unde vor ajunge. Ei s'au făcut în alte țări nesuferiți cu înșelăciunile, cu cămătarile și cu purtarea lor; aici încă le e bine, dară nu voesc să se astimpere: vrând nevrând vreau, ca otărirea și asprimea în contra lor să o străplânte și să o desprindă și în țeară asta pacinică, care de altminteră au supt'o și o singură cată pot.

Să nu socotă ei, că purtarea lor nu-i băgată în samă și ar remânea neurmărită.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“

Deva, 26 August 1883. Conferențele învățătorescii, și urmează deja desbaterile începând din 16 August v. în toată archidiocesa. Domnii comisari consistoriali — toți oameni interesanți pentru promovarea învățământului, și recunoscuți prin zelul lor se vor putea convinge, și vor putea experia însăși multele neajunsse, de care suferă încă învățământul popular, în scoalele noastre ortodoxe. A fost salutară ideea de a se trimite comisari din centrul numai. La timpul său acești comisari, venind în atingere directă cu învățătorii și căstigându-și informații esacte, vor putea cu mult mai bine se informaiza forurile competente, fiind și densii membri ai acestora. Fiind odată cunoscute defectele scoalei

nevoie a merge la Calmar, și voi pleca în 10 cuant ca să te scriu în brațele mele, să te iubesc, să te îngrijesc și să fac împreună cu tine visuri nouă de fericire, fiind că Dumnețeu binecuvântă încă odată unirea noastră. Eu îți trimit un curier ca să te liniscească asupra călătoriei mele nu prea obosită. Ea totuși a fost așa de obosită incât mi-am gratulat de mai multe ori că nu te-am luat și pe tine în starea în care te aflu. Până la Falun a trebuit să merg tot călare. La revedere dară în 15 sau 16 cel mult, prea iubită mea. Nu încep proces cu Rosenstein. Ne împăcăm. Te iubesc.

„Adelstan de Waldeborn“.

— Domnule Goefle, dîse Cristian cătră avocat care impătura rochia în tacere, nu îți se pare grozav de trist a găsi scrisoarea aceasta de amor și de fericire conjugală în vestimentele unei moarte?

— Da, este trist! respunse dl Goefle depunând ochelarii și turbanul improvisat. Lucru ciudat! Scii dă că asta ne pune pe gânduri?... Dară sărmăna baronesă să înșelă, ea n'a fost gravidă, ea însuși a declarat-o de bunăvoie. Stenson mi-a spus-o tocmai astăzi. El a fost de față când a îscălit declarația!... Dară se vedem datul biletului.

Dl Goefle își puse earashi ochelarii și cetiști: Stockholm în 5 Martie 1746. (Va urma.)

noastre populare, se vor putea lua și măsurile necesare pentru delăturarea acestora. — Multe foarte multe vor avea să raporteze comisarii. — Eu ca călător mă restrințe la scrie ceva și despre conferențele din Deva — de astădată.

In Deva s'au inceput ținerea conferențelor învățătorescii în 16 August v. sub conducerea comisariului consistorial Dr. Ioan Crișan. Localul pentru ținerea conferențelor a fost edificiul preparandiei de stat.

Altă dată se țineau conferențele învățătorescii în biserică. Scîti prea bine însă, domnule redactor, că biserică ortodoxă din Deva, a devenit însemnată de când cu adunarea populară din 10 Martie a. c., poate că aceasta încă a fost un motiv pentru carele să cerut local pentru ședințe în preparandia de stat.

Conferențele din Deva, a fost bine cercetate, au luat parte preste 70 învățători, și au decurs în cea mai bună ordine. În decursul ședințelor inspectatorul regiului de scoale, domnul Réthi, a luat parte, și a urmărit cu deosebită atenție cursul desbaterilor. Am văzut la conferențe pre profesorul român dela preparandia de stat, dl Lazariciu, și alții colegi de ai săi.

Lipseau cu totul directorii scolari, parohii noștri — numai ca de leac, am văzut pre domnul Crainic paroh în Dobra, carele și altă dată ne-a onorat cu prezența.

Ce se mai dic apoi de inteligență! Acesteia nu-i mai ajunge timpul să se ocupe și de afacerile noastre învățătorescii.

După publicarea statutelor reuniunii și constituirea definitivă sub președinția domnului Ioan Papu urmară: pertractarea părților mai însemnate din normativul scolar din 1882 și anume despre învățători capitlu IX, explicarea sistemului de șese despărțimenti și despre limba română, cum are să se propună în cei 6 ani de scoală, despre purtarea matriculelor, diarelor etc; asupra acestora vorbi comisiunile consistoriale astfel, încât să pută fi priceput de cel din urmă învățătoriu.

Urmără apoi curențile reuniunii, și prelegerile de model. Din raportul anual al comitetului să se pută vedea că președintele a fost la culmea misiunii. Comitetul central a fost convocat mai de multe ori fără de a se putea întâlni de 4 ori conform statutelor. Tacsele dela membrilor sunt în restanță, cea mai mare parte, ca să nu dic toate. Toate acestea arată că suntem încă la început. De bibliotecă încă nu dispune reuniunea. Să pus fundament însă cu ocazia reuniunii conferențelor. Învățătorul Bărsan din Căstău a donat pre seamă reuniunei 64 opuri. Reuniunea și are banii săi elocați la cassa de păstrare din Deva (preste 100 fl.).

Cercetând ce este cauza, că nu s'au putut întâlni comitetul, și pentru ce nu s'au incassat taxele, am căptătat răspunsul că: învățătorii își scot foarte rău salariile, astfel nici nu pot să-și împlinească detorințele față de reuniune cu toată rigoreala. Este însă speranță, că în urma concluzelor luate pe viitor se va proceda cu toată stricteță.

Prelegerile de model, ținute din limba română și anume prelegerea despre „desvoltarea sonurilor“ ținută de d. N. și alta pertință piesei de cetire „Vermele de mătasă“ ținută de d. S., arată din destul lipsa unei scoale de model pre lângă pedagogia. Propunătorii și-au dat toată silință, și au reesit cu prelegerile. Cred că conferențele încă vor contribui foarte mult la imbunătățirea metodelor de propunere.

Un model de prelegere practică, bine ținută va afla mulți imitatori. Învățători tineri, ce sunt din institute, fiind mai bine pregătiți și în acest respect încă vor influența și asupra celorlalți colegi.

Obiecțiunile făcute asupra prelegerilor de model, atât din partea membrilor cât și a d. comisarii au fost foarte obiective. Tot astfel și în decursul desbaterilor asupra cestiunilor administrative, învățătorii nostri au dat dovada de multă seriositate și tact.

Asupra decursului conferențelor, și-a pronunțat verdictul inspectorul regiului de scoale, d. Rethi.

Acesta la finea conferențelor, într-o vorbire bine exprimată, și-a arătat deplina să multămire față de interesul ce au dovedit învățătorii pe timpul conferențelor. A lăudat mult d. Rethi, tactul cu carele a purces comisariul Dr I. Crișan, precum și bunăvoiță cu carea a dat îndrumări față de cestiunile pedagogice și administrative, puse la desbatere.

Atraz inspectorul regiului atenția învățătorilor asupra plătirii taxelor la tonul de pensiune învățătoresc. În fine a promis d. Rethi, că va da tot ajutorul posibil învățătorilor nostri într-o scădere salarelor, precum și în procurarea mijloacelor de învățământ, îndată ce i se va adresa cineva. Mi se pare că unii învățători, neputenți și scoate salarele, să au adresat până acum la inspectorul regiului. Bine ar fi ca pre viitoru învățătorii, să se plângă mai întâi la forurile lor confesionale competente.

Tot astfel să se facă și cu procurarea mijloacelor de învățământ.

Eram se trec cu vederea un moment însemnat: învățătorii adunați în conferențe și în acest an, ca și în trecut, nu au fost proveduți cu diurne, pre lângă toată intrenirea Venerabilului Consistoriu.

Se vede că comitetele parochiale, și în unele locuri chiar directorii scolari, nu se interesează prea mult ca învățătorii să participe la conferențe. Cu altă ocazie voi reveni asupra conferențelor din Brad.

Călătorul.

Varietăți.

* (Comisiunea de reambulare) funcțiarilor petrecă de două zile în Sibiu, din cauza că timpul nefavorabil o împedecă în continuarea lucrărilor sale.

* (Marevra) Eri s'a intors trupele dela manevrele cele mari la care plecasă în 28 Aug. n.

* (Persecutarea coloarei învățătorescii) Colegiul reformat din Orăștie. Precum la toate scoalele de caracter maghiar și german, așa și la colegiul reformat maghiar din Orăștie, după ce s'au săvîrșit cu mare pompă, în prezența unui public numeros, în Dumineca trecută, sfintirea părții de nou zidită a colegiului, s'au inceput înscrierile pentru anul scol. 1883/4. Cu această ocazie se prezintă un român, încăruntit de bruma bătrâneților, cu un copilaș spre a înscrie la acel institut. Bietul român înainte de a se prezinta cu băiatul înaintea comisiunii primitoare, au aflat de bine a schimba portul de mai nainte a copilului — românesc — în cel nemțesc. Astfel își prezintă copilul înaintea comisiunii, privind cu drag la costumul cel vînătă a copilului său. Însă, ce se vede? Parinteasă comisiune de neagă băiatului primirea, și îl îndrumă să și schimbe căpătul de coloare vînătă cu altul de coloare neagră. Ce au avut de a face bietul bătrâna altă, decât supunându-se părintescilor sfaturi, a împlinit cu toată supunerea voia domnilor, și așa presentându-se a două oară i-au primit băiatul în colegiu. Multe ar fi încă demne de notat, de pe la noi, dar asupra acestora voi reveni cu altă ocazie.

* (Antichitate) Dela un preot de ai nostri am primit înscripție de mai la vale, aflată cu ocazia eșocriștilor trupelor de geniu pe teritoriul Albești-Iulieș. Eată dar înscripție după cum ni s'a trimis:

SARAPIDI
JOVI SOLI
ISIDI LVNAE
DIANA
DISDE BVSQ
CONSERVATORIBUS
LAEMIL CARUS
LEGAVGPRPR
III DACIARUM

* (Esundări și inundări) se vestesc din Serbia în urma ploilor celor multe.

Conspectul operațiunilor Institutului de credi și de economii „Albina“ în luna August 1883.

	f. cr.
Numerarul din 31 Iulie	46,211.58
Depuneri	91,128.87
Cambie rescumpărate	172,289.68
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi	19,257.78
Interese și provizii	11,932.79
Fondul de pensiune	39.50
Monetă vîndută	114,253.20
Efecte	11,720.90
Conturi curente	67,559.76
Diverse	810.45
	<hr/>
	f. 535,204.51

	f. cr.
Depuneri	72,843.16
Cambie escompte	199,194.04
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi	18,024.29
Interese pentru depuneri	509.25
Contribuții și competiție	824.04
Salarie și spese	2,402.51
Conturi curente	77,055.92
Monetă cumpărată	121,656.80
Diverse	3,754.59
Saldo în numerarul cu 31 August 1883	<hr/> f. 38,939.91
	f. 535,204.51

Sibiu în 31 August 1883.
Visarion Roman m. p., Iosif Lissai m. p., comptabil.

Loterie.
Mercuri 12 Septembrie 1883.
Brün: 85 30 19 71 75

Bursa de Viena și Pesta.	
Din 11 August n. 1883.	Viena B-pesta
Datorie de stat austriacă în argint	

Nr. 212.

[503] 2-3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela scoala populară din Sohodol-sat afiliată cu Peleşiu se deschide concurs până la 15 Septembrie a. c.

Emolumentele sunt:

Salariu anual de 220 fl., quartir și lemne.

Doritorii de a ocupa acest post au de ași substerne petițiunile instruite conform legilor din vigoare la subscrișul, până la terminul mai sus indicat.

Abrud în 12 August 1883.

Comitetul parochial din Sohodol sat în conțelegeră cu

Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Nr. 241

[504] 2-3

CONCURS.

Pentru intregirea următoarelor stațiuni învățătoresci se deschide până în 30 de dile după prima publicare în foiajă archidiecesană.

a) Chiuești, salariu anual 200 fl.

b) Bonczișa, salariu anual 160 fl.

c) Diviciori mari salariu anual 60 fl.

La toate trei quartir gratuit și lemne de foc necesari.

Doritorii de a competa după vreuna din acestea stațiuni sunt poftiți ași așterne suplicile de concurs instruite cu documentele recerute de statutul organic și regulamentul congresual până la terminul indicat la subscrișul oficiu în Ghiurgesci, posta ultima Reteag.

Cs. Giurgesci la 12 August 1883.

În conțelegeră cu comitetele parochiale respective.

Constantin Bodea m. p.,
adstr. ppresb.

Nr. 170.

[505] 2-3

CONCURS.

Pentru intregirea postului vacant de învățătoriu la scoala poporala gr. or. română din Mag se scrie prin aceasta concurs cu termen de 30 dile dela prima publicare.

Cu acest post este împreunat un salariu anual de 200 fl., quartir liber și lemne de foc (trebuincioase).

Doritorii de a ocupa acest post au ași așterne petițiunile lor până la terminul indicat instruite conform legilor din vigoare oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Săliștei.

Mag 18 August 1883.

Comitetul parochial în conțelegeră cu oficiul protopresbiteral.

Nr. 284.

[497] 2-3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch în parochia de clasa III-a Hădărău, protopresbiteral Lupșei, în sensul finalului ordin consistorial din 21 Iulie a. c. Nr. 2348 B. se scrie din nou concurs cu terminul până în 25 Septembrie a. c. în care să fie alegerea.

Emolumentele sunt:

1. Portiunea canonica de 4 jug. 300 ș. arător și feneț.

2. O grădină de cucuruz și folosirea cimitirului.

3. Dela fie care casă câte 10 litri bucate (1 Decalitru).

4. ca relut de quartir 32 fl. bani gata și

5. Venitele stolari dela 140 case.

Doritorii de a competa la acest post au să-și aștearnă suplicile lor instruite în sensul „stat. org.” și a regulamentului pentru parochii acestui oficiu protopresbiteral până la terminul președ.

Ofenbaia în 19 August 1883.

Pentru comitetul parochial respectiv.

Ioan Danciu m. p.,
adm. prot.

Nr. 280

[509] 2-3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învățătoresci în comunele mai jos enumerate din protopresbiteral Lupșei se scrie concurs cu terminul până în 20 Septembrie 1883 st. v. a. c.

1. Ofenbaia, cu salariul în bani 180 fl. o grădină de cucuruz 30 fl. și jumătate din venitul cantoresc calculat în 30 fl.

2. Valea-Lupșei, cu salariu 150 fl.

3. Muncel, cu salariu 100 fl.

4. Mogos-Valea bârnej, salariu 100 fl. și 20 decalitre grâu.

5. Mogos-Mămăligani, cu salariu 100 fl. și 20 decalitre grâu.

6. Brăzesci, cu salariu 200 fl.

7. Mogos-Miclesci, cu salariu 200 fl. totodată cu fiecare post este împreunat quartir liber și lemnele de foc necesare.

Doritorii de a competa la unul din acestea posturi au așterne suplicile lor instruite cu documentele prescrise în stat. org. și Normativul sinodal din 1882 la subscrișul până la 20 Septembrie 1883.

Ofenbaia în 18 August 1883.
În conțelegeră cu comitele parochiale respective.

Ioan Danciu m. p.,
adstr. prot.

Lr. 29.

[511] 2-3

CONCURS.

Devenind vacanță stațiunea de învățătoriu dela scoala confesională gr. or. din Ogna inferioară, protopresbiteral Sibiului, se deschide concurs cu terminul până la 15 Septembrie a. c.

Emolumentele sunt 155 fl. v. a. din cassa alodială, în rate lunare, 10 fl. v. a. relut pentru quartir din fondul parochial, ½ măjă sare, și 2 porțiuni de lemne din pădurea communală.

Petițiunile concursuale, instruite conform legilor din vigoare, sunt să adresa prea onoratului oficiu protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiului în Sibiu.

Din ședința comitetului parochial gr. or. al Ognei inferioare, ținută la 14 August, 1883.

În conțelegeră cu oficiul protopresbiteral.

Ioan Predoviciu m. p.,
paroch și președ.

Nr. 186

[510] 2-3

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de învățătoriu la scoala poporala gr. or. din Tilișca, protopresbiteral gr. or. al tractului Săliștei, se scrie prin aceasta concurs cu terminul până la 20 Septembrie a. c. st. v.

Cu acest post este împreunat un salariu anual de 300 fl. v. a. solvind în rate lunare anticipate, precum și quartir liber în edificiul scoalei și lemnele necesare de foc.

Doritorii de a ocupa acest post au așterne petițiunile lor instruite conform legilor din vigoare, până la terminul susindicatei oficiului protopresbiteral gr. or. al tractului Săliștei; se adaugă, că respectivul învățătoriu ales va fi dator să ținea în Dumineci și Serbători o strană în biserică, a instruia pe toți elevii umblători la scoala din căntările bisericesci și să ținea predilegeri cu un despărțemant al elevilor de repetiții.

În conțelegeră cu oficiul protopresbiteral.

Tilișca, 14 August 1883.

Comitetul parochial.

Nr. 375

[508] 2-3

CONCURS.

Pentru ocuparea stațiunilor învățătoresci la scoalele confesionali gr. or. din comunele mai jos numite,

se scrie concurs cu terminul până în 25 Septembrie st. v. a. c.

1. Sesuri, cu salariu anual 210 fl. v. a., 10 fl. pentru participarea la conferințele învățătoresci, quartir și lemne de incăldit.

2. Crăciunesci, cu salariu anual de 100 fl. v. a., 10 fl. pentru participarea la conferințele învățătoresci, quartir și lemne de incăldit.

Petițiunile concursuale, instruite în sensul legilor și a regulamentelor din vigoare, au să așterne subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul supraindicat.

Brad în 25 August 1883.

Georgiu Păru m. p.,
adstr. ppresb. al Zarandului

Nr. 258

[501] 3-3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la scoala populară afiliată Carpenișu-Vârtop și la cea din Bucium-Isbita se deschide concurs până la 20 Septembrie 1883.

Emolumentele sunt:

1. în Cărpinișu salariu anual de 200 fl., quartir și lemne.

2. în Vârtop pentru învățătoriul suplent salariu de 100 fl., quartir și lemne.

3. Bucium-Isbita salariu anual 100 fl., quartir și lemne.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au de așterne petițiunile lor instruite conform legilor din vigoare la subscrișul până la terminul sus indicat.

Brad în 16 August 1883

Comitetele parochiale din Carpenișu-Vârtop și Bucium-Isbita în conțelegeră cu

Ioan Gall m. p.,
protopresbiter.

Nr. 83

499 3-3

CONCURS.

Pentru ocuparea stațiunilor de învățători la scoalele confesionali ortodoxe române din comunele mai jos însemnate se scrie concurs cu terminul până la 15 Septembrie st. v. a. c.

1. Teliné, cu salariu anual de 150 fl. v. a. quartir în edificiul scoalei și lemnele de foc necesare.

2. Hendorf cu salariu anual de 150 fl. v. a. quartir în edificiul scoalei și lemnele de foc necesare.

3. Felaag, cu salariu anual de 100 fl. v. a. ameliorânduse în proasemnă cinci ani tot cu 10 fl. v. a. anualmint apoi quartir și lemnele trebuincioase de foc.

4. Mălançrav, cu salariu anual de 100 fl. v. a. quartir și lemne de foc.

5. Ferihaz, un post de adjunct învățătoresc cu salariu de 50 fl. v. a.

Concurenții au să așterne cerele instruite conform prescriselor legii la subscrișul până la terminul indicat.

Sighișoara, 20 August 1883.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Sighișoarei.

Demetru Moldovan m. p.,
adm. prot.

Nr. 352.

[506] 3-3

CONCURS.

Neconcurând nimenea în urma concursului publicat pe baza rezoluției Venerabilului Consistoriu archiepiscopal din 20 Ianuarie anul curent, Nr. 4996 — 1882 B. la postul de capelan pelângă veteranul paroch Ioan Leach din Blăseni Valea-Crișului, prin aceasta se scrie concurs nou, cu termin de 30 de dile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Venitul împreunat cu acest post este jumătate din întreg venitul parochial anual de 460 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post au de ași trimite petițiunile lor, instruite în sensul Statutului organic și al regulamentului congresual pentru parochii la subscrișul până la timpul sus indicat.

Brad în 8 August 1883.

În conțelegeră cu comitetul parochial.

Georgiu Păru m. p.,
adstr. ppresb.

Nr. 211.

[500] 3-3

CONCURS.

Devenind vacanță stațiunea de învățătoriu la scoala din Borgo-Mijloceni, tractul Bistriței, se scrie prin aceasta concurs până la 15 Septembrie a. c.

Emolumentele sunt:

1. Salariu anual în suma de 180 fl. v. a. care se scoate în rate lunare din fondul scolaristic din Năsăud.

2. Quartir liber în edificiul scoalei.

3. Folosirea grădinii de legumărit de lângă scoala.

4. Suma de 20 fl. ca paușal pentru cărți și recuizite scolare, care este să ridice din numitul fond prin senatul scolaristic.

Doritorii de a ocupa această stațiune au de ași adresa petițiunile lor instruite în sensul legilor și regulamentelor din vigoare până la terminul sus indicat.